

Prof. dr. sc. Đuro Deželić (Zagreb, 8. II. 1935. – Zagreb, 27. IX. 2024.)

U 90. godini života napustio nas je profesor Đuro Deželić, začetnik Medicinske informatike kao zasebne akademske discipline u Hrvatskoj i utemeljitelj Odjela za medicinsku informatiku pri Školi narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Profesor Deželić ostvario je zapažena znanstvena, nastavna, stručna i društvena postignuća kroz tri faze svoje profesionalne karijere: Baveći se fizikalnom kemijom koloida objavio je 1960-tih i 1970-tih godina zapažene znanstvene radove u vodećim kemijskim časopisima koji se citiraju i do današnjih dana. Dobitnik je državne nagrade za znanost „Ruđer Bošković“ za 1975. godinu. Utemeljio je medicinsku informatiku kao novu znanstvenu disciplinu i struku u Hrvatskoj i uveo je kao nastavni predmet u kurikulum studija medicine i brojnih poslijediplomskih magistarskih studija već početkom 1970-tih godina što je pionirski poduhvat i u svjetskim razmjerima. Početkom 1990-tih godina uključio se u mladu hrvatsku diplomatsku službu i doprinio uspostavi i izgradnji mreže diplomatskih predstavništava Republike Hrvatske odradivši uspješno dva veleposlanička mandata. Uz sve to je tijekom cijelog radnog vijeka i nakon njega imao brojne i raznovrsne društvene aktivnosti među kojima valja istaknuti doprinos obnovi Družbe „Braća Hrvatskoga Zmaja“, prve od svih zabranjenih hrvatskih kulturnih udruga koja je obnovila svoje djelovanje već 1990. godine, a u kojoj je obnašao i dužnost Velikog meštra od 1992. godine do odlaska u diplomaciju.

Potekao je iz ugledne hrvatske obitelji koja je kroz više generacija dala značajan doprinos književnosti, kulturi i općem društvenom napretku Zagreba i Hrvatske. Rođen je 1935. godine u Zagrebu u obitelji Mladena Deželića, istaknutog kemičara i budućeg sveučilišnog profesora kemije na sveučilištima u Zagrebu i Sarajevu i Sofije rođ. Eder, koncertne pijanistice i profesorice glasovira. Obitelj se 1949. godine preselila u Sarajevo gdje je završio gimnaziju i započeo studij kemije koji će dovršiti na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomiravši 1958. godine. Svoju znanstvenu karijeru je započeo u području fizikalne kemije koloida proučavajući rasipanje svjetlosti na smjesama tekućina i makromolekularnih koloida. Radio je kao asistent u Zavodu za fizikalnu kemiju PMF-a (1958.-1962.) gdje je i doktorirao 1960. godine disertacijom „Rasipanje svjetlosti u koloidnim otopinama“ pod mentorskim vodstvom profesora Bože Težaka. Godine 1963. prešao je na mjesto asistenta u Odjelu za primijenjenu biokemiju koji je tada pripadao Katedri za higijenu i socijalnu medicinu pri Školi narodnog zdravlja „Andrija Štampar“. Habilitirao se 1963. godine te je 1964. izabran u znanstveno-nastavno zvanje docenta.

Akademsku godinu 1965/66. proveo je u SAD-u na postdoktorskom usavršavanju na Indiana University u Bloomingtonu gdje je nastavio istraživati rasipanje svjetlosti i došao u priliku razvijati računalne programe za obradu eksperimentalnih podataka na velikim računalima u sveučilišnom kompjuterskom centru, te je već tada uvidio važnost računala u znanstveno-istraživačkom radu. Stoga je po povratku u domovinu inicirao uvođenje računala u znanstveni rad i potaknuo i organizirao edukaciju iz informatike. Prve nastavne sadržaje iz medicinske informatike uveo je, uz podršku direktora Škole narodnog zdravlja profesora Branka Kesića, već ak. godine 1966/67. u okviru predmeta Uvod u znanstveni rad koji su slušali polaznici brojnih poslijediplomskih magistarskih studija, kako liječnici tako i ne-medicinari zaposleni u zdravstvenom sustavu. Medicinska informatika se uvodi u kurikulum studija medicine već od

ak. godine 1970/71. kao obvezni jednosemestralni kolegij, što je bio pionirski iskorak i u svjetskim razmjerima. Predmet je prvotno uveden pod nazivom Primjena elektroničkih računala u zdravstvenoj zaštiti na treću godinu studija medicine da bi poslije promijenio naziv u Osnove informatike (kasnije Medicinska odnosno Zdravstvena informatika). Kada je 1972. godine počeo s radom Sveučilišni računski centar (SRCE) u kojem je instalirano suvremeno veliko računalo UNIVAC 1110 s mrežom terminala po sveučilišnim i znanstvenim ustanovama diljem Zagreba, profesor Deželić se izborio da dva terminala budu smještena u kompjuterskoj učionici na Školi narodnog zdravlja kako bi se koristila za potrebe znanstveno-istraživačkog rada i nastave. To je bila mrežna infrastrukturna osnovica Laboratorija za elektroničko računanje osnovanog 1973. godine koji 1975. godine prerasta u Odjel za informatiku u okviru Katedre za higijenu, socijalnu medicinu i opću epidemiologiju (nakon ustrojstvenih promjena 1997. dio je novoosnovane Katedre za medicinsku statistiku, epidemiologiju i medicinsku informatiku). Iste godine profesor Deželić je izabran za prvog redovitog profesora novog predmeta. Za novi nastavni predmet priredio je i skripta koja nakon nekoliko internih izdanja već 1976. godine izlaze kao udžbenik na stotinjak stranica sa slikama i grafičkim priložima (Deželić Gj. Osnove informatike. Zagreb: Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu; 1976.). Nastavnici i suradnici Ocjela za informatiku održavali su nastavu medicinske informatike i na Višoj medicinskoj školi u Zagrebu (danas Zdravstveno veleučilište), te na novoosnovanim studijima medicine u Splitu i Osijeku, a na poticaj profesora Deželića i uz njegovu koordinaciju nastava se širi i na medicinske fakultete u Rijeci i Sarajevu.

Profesor Deželić sudjelovao je u radu mnogih komisija i državnih tijela za sustav znanstvenih informacija, bio je savjetnik Instituta Ruđer Bošković, uključio se u napore oko osnivanja Sveučilišnog računskog centra u Zagrebu (SRCE), te je čitavo jedno desetljeće (1976.-1986.) kumulativno radio kao znanstveni savjetnik SRCA, a od 1980. do 1983. bio je i voditelj Sektora za istraživanje, nastavu i razvoj. Bio je pokretač i voditelj mnogih inicijativa u području nove struke medicinske informatike, spomenimo samo najvažnije: Osnovao je poslijediplomski magistarski studij Zdravstvena informatika koji je započeo s radom 1984. godine kako bi se obrazovali stručnjaci potrebni za projektiranje i rad na zdravstvenim informacijskim sustavima. Prvobitni naziv studija bio je Zdravstveni informacijski sistemi, provodio ga je Medicinski fakultet uz institucijsku suradnju FER-a, PMF-a i SRC-a, a upisivali su ga liječnici, stomatolozi, farmaceuti i drugi stručnjaci zaposleni u zdravstvenom sustavu (ekonomisti, inženjeri i drugi). Vođenje studija preuzela je 1993. godine profesorica Josipa Kern, a do 1997. godine kada su ukinuti znanstveni magistarski studiji, odslušala su ga 133 studenta u 7 upisanih generacija od kojih su 24 stekla i znanstveni stupanj magistra znanosti; Inicirao je osnivanje Hrvatskog društva za medicinsku informatiku 1989. godine i bio mu je prvi predsjednik, te ga je učlanio i predstavljao u savezu društava za medicinsku informatiku tadašnje državne zajednice a potom i u međunarodnim organizacijama EFMI (European Federation for Medical Informatics) i IMIA (International Medical Informatics Association); Vodio je izradu Idejnog projekta zajedničkog informacijskog sustava zdravstvenog osiguranja i zdravstva Grada Zagreba (ZIS) od 1981. do 1983., prvog takvog projekta čiji je elaborat dovršen i prihvaćen, ali nažalost, nije se krenulo u realizaciju; Inicirao je osnivanje hrvatske podružnice HL7 Hrvatska koja postaje punopravna članica svjetske obitelji HL7 za promicanje norme i normizacije u zdravstvu.

Nakon osamostaljenja Republike Hrvatske ušao je u diplomatsku službu i odradio dva veleposlanička mandata, najprije u Kraljevini Danskoj, Kraljevini Norveškoj i Republici Islandu sa sjedištem u Kopenhagenu (od 1993.), a potom u Republici Slovačkoj (do 2000.).

Kao redoviti profesor u trajnom zvanju i doajen hrvatske diplomacije odlazi u mirovinu 2001. godine, ali i dalje nastavlja s bogatom i raznovrsnom društvenom aktivnošću na mnogim poljima na kojima se tijekom radnog vijeka ostvario profesionalno i privatno: sudjeluje u radu Hrvatskog društva za medicinsku informatiku čiji je počasni predsjednik, aktivno djeluje u Družbi „Braća Hrvatskog Zmaja“ i u Hrvatskom diplomatskom klubu čiji je jedan od utemeljitelja. Publicirao je znanstvene, stručne i popularne članke, povijesne preglede, intervjue i sjećanja.

Još do prije godinu ili dvije bio je prisutan na brojnim znanstvenim, stručnim i kulturnim skupovima i događanjima, rado smo ga susretali na koncertima, otvorenjima izložbi i drugim kulturnim i društvenim događajima. Osobito je bio ponosan na svoju kćer jedinicu Ivu i njezinog supruga Tomislava, bračni par uspješnih arhitekata i unuke Petru, violončesticu i Maju, arhitekticu, te najmlađu članicu obitelji, praunuku Rozu.

Neka mu je vječna hvala i slava! Počivao u miru Božjem!

Jadranka Božikov
Mirjana Kujundžić Tiljak